

Småsileshåret i Dalarna

Lennart Bratt

Tre skäl har samverkat till att jag satt mig ned och gjort denna sammanställning av vad som är känt om småsileshåret i Dalarna:

- * Alltsedan jag första gången stiftade bekantskap med arten, har jag blivit lika förtjust varje gång jag sett den. Därför har jag också letat extra efter den i lämpliga miljöer.
- * En artikel i VÄXter i Hälsingland och Gästrikland, av Stefan Olander, beskrev uppträdandet på Hälsingesidan. Där redovisades bl.a. några nyfynd i Alfta s:n, ett stenkast ifrån ett område i Ore där jag funnit arten på flera ställen.
- * Småsileshåret är en tacksam växt för oss som arbetar med registret till den kommande Dalafloran. Skälen härtill är flera; dels är växten lätt att känna igen och inte särskilt svår att finna, då den ofta uppträder rikligt. Dessutom växer den i rikare myrar, som gärna besöks av botaniker. Sist, men inte minst, är den såpass ovanlig att ingen tvekar att rapportera ett fynd.

I artikeln i "VÄX" publicerades en utbredningskarta av småsileshåret i Hälsingland. Eftersom inte dalautbredningen framgick, blev spridningsbilden svår att förklara. Förhoppningsvis ska kartan i denna artikel bidra till att föra spekulationerna framåt. Uppenbart är ju, att kännedomen om grannlandskapens flora, vad gäller såväl ekologi som geografi, är ovärderlig vid arbetet inom de egna domänerna. Lika värdefull som Malmgrens Västmanlandsflora är vid botaniserande i söder, fr.a. Bergslagsområdet, kommer Hälsingefloran bli i Österdalarna.

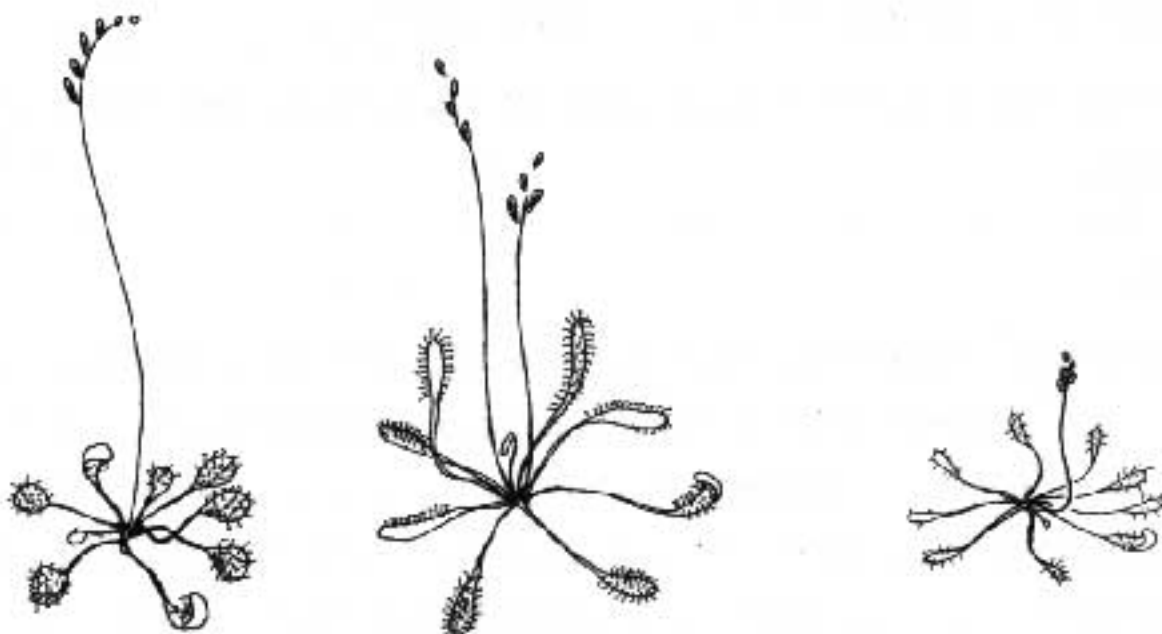

Fig. 1. Våra tre sileshår. Rund- Stor- och Småsileshåret.

Systematik

Som artepitetet "intermedia" anger, är småsileshåret något av ett mellan-ting mellan rund- respektive stor-sileshår (*D. rotundifolia* resp. *anglica*). Från dessa skiljs den utan större problem, genom blomstängeln som är jämn-hög med bladen och har en karaktäristisk krök vid basen.

Man bör dock se upp något! En lågvuxen form av storsileshåret, kallad *Drosera anglica* f. *pusilla* kan vara nog så lik. Dessutom uppträder korsningen mellan stor- och rundsileshår. Finner man dock böjen vid stjälkbasen kan man känna sig säker på identiteten.

Några uppgifter om formen "pusilla" finns i Dalafloran och rapporter om denna tas tacksamt emot av registret.

Ekologi

Småsileshåret har, enligt min erfarenhet, mycket bestämda krav på sin växtplats. Den växer alltid inom områden med viss rikpåverkan. Typisk växtmiljö är ett större naket dyområde på en öppen myr eller i anslutning till en sjö. I norra delen av utbredningsområdet växer den i s.k. dyflarkar. Utfällning av järnockra tycks alltid förekomma. I samtliga fall när jag funnit arten har den bildat mycket täta mattor av 100-tals - 1000-tals individ.

Följearterna är vanligtvis få, men alltid intressanta. Bl.a. påträffas alltid endera av följande arter:

strandlummer	brunag
dytgåg	vitag
myggblomster	

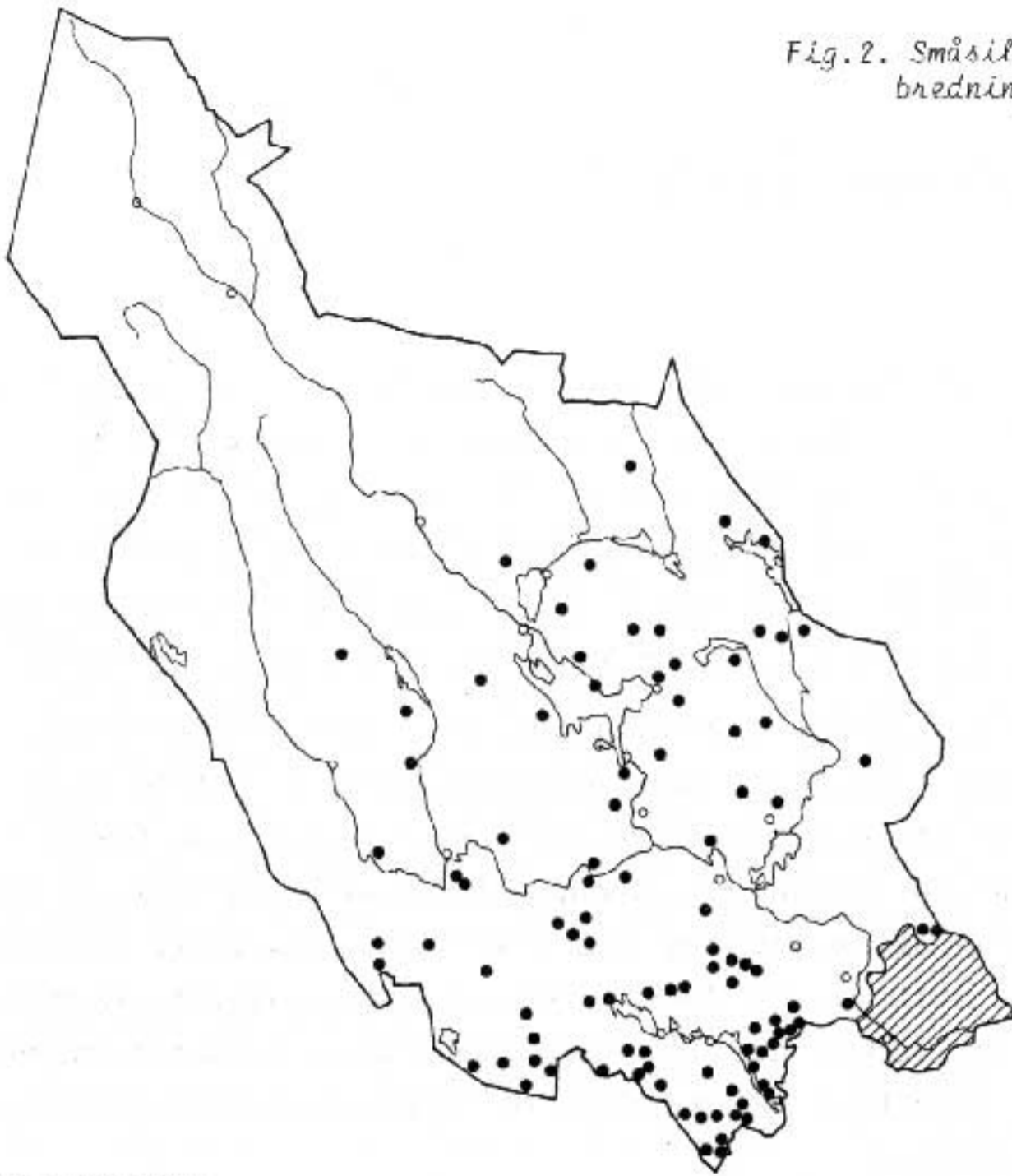
Den svartaktiga rikkärrsmossan *Scorpidium* brukar sitta i dyn och inte sällan finns även storsileshåret i samma miljö.

I sydvästsverige kan arten även växa på högmossar, men detta är inte känt från Dalarna.

Utbredning

Småsileshåret är klart sydligt i Dalarna och har en utbredning som i mycket liknar den hos följearterna vitag, brunag och myggblomster. Detta innebär en nordgräns i höjd med Siljan-Oresjön och snett åt sydväst mot Tyngsjö, (där O. Strohl nyligen gjort de västligaste kända fynden, tillika nya för Malungs kommun). Jag har svårt att finna någon annan förklaring till denna utbredningsbild, än att den betingas av klimatskäl.

Fig. 2. Småsileshårets utbredning i Dalarna.

Om dess namn

De säregna och vackra sileshåren har begåvats med flera olika namn. I äldre floror kallas de "dagg" och småsileshåret "lilldagg". Det engelska namnet "sundew" har samma lydelse som det norska "soldogg". Från våra trakter kan namnet "tittgras" från Orsa överraska, men tydligen har även sileshåren använts som "täte", vid framställning av långmjölk. I Älvdalen lär de kallas "stjyrgras", efter "stjyre" som betyder just långmjölk. Namnet sileshår påstås syfta på det gamla bruket att lägga örten på mjölksilen för att förbättra mjölken, "särdeles då korna ätit svampar (Boleti) som göra den clak och seg."

Litteratur

- Alm, C.G. 1923: Om *Drosera intermedia* och *D. anglica f. pusilla* i Sverige.
Bot. notiser 1923.
- Almquist, E. 1949: Dalarnes flora. Med tillägg 1960 & 1970.
- Färje, C.G. 1958: Älvdalens flora.
1973: Floran i Orsa.
- Hultén, E. 1985: Vår Svenska flora i färg.
- Neuman, N.M. 1901: Sveriges flora.
- Nyman, C.F. 1867: Svenska växternas naturhistoria. Faksimil 1980.